

A Conceptual Model of Non-Aligned Media Activism in Online Social Networks: With Emphasis on Macro-Level News Trends in the Political and Security Domains

hossein mahdipour

Ph.D. in Culture and Communication, Faculty of Islamic Studies, Culture and Communication, Imam Sadeq University, Tehran, Iran
Email: hmpisu@gmail.com

Abstract

Objective: This study seeks to identify the conceptual model of non-aligned media activism in the political-security domain on online social networks, with emphasis on events during the Iranian calendar year 1398. The main research question concerns the nature of the conceptual model and the content areas emphasized by these media actors. **Method:** This study adopts a qualitative approach. Data were collected through documentary research and analyzed using Wolcott's thematic analysis with MAXQDA. After segmenting, refining, and categorizing selected news propositions from websites, Instagram, Telegram, and Twitter, each proposition was assigned a descriptive label based on its context. Through increasing levels of abstraction in subsequent layers of coding, 21 analytical (mid-level) themes were identified within six interpretive (macro-level) themes in the political-security domain. Finally, the thematic network extracted from the entire dataset was mapped, described, and analyzed. **Findings:** The overall pattern of activism and the primary content focus of the non-aligned media actors portray contemporary Iran as characterized by the misery of Iranians, pervasive insecurity across all domains, and an inefficient and corrupt governing system. These characteristics seek to convey and construct an image of Iran as a ruined society undergoing collapse across all social spheres, as a country without a future and without any clear or desirable outlook. To theorize national despair and sorrow, these actors place these themes at the core of their media confrontation and organize and foreground other themes and subthemes around them within a media framework. Accordingly, the three main facets of the conceptual core "Insecure Iran" are the misery of Iranians, corruption and inefficiency of the governing system, and the collapse of Iran's social systems, including political, economic, and cultural collapse.

Keywords: Wolcott Thematic Analysis, Cyberspace, Data Governance, Politics and Security, Media Representation

الگوی مفهومی کنشگری رسانه‌های ناهم‌سو در شبکه‌های اجتماعی مجازی: با تأکید بر کلان‌روندهای خبری در محورهای سیاسی و امنیتی^۱

حسین مهدی‌پور

دکتری فرهنگ و ارتباطات، دانشکده معارف اسلامی و فرهنگ و ارتباطات، دانشگاه امام صادق (ع)، تهران، ایران
Email: hmpisu@gmail.com

چکیده

هدف: پژوهش در پی کشف الگوی مفهومی کنشگری رسانه‌ای ناهم‌سو در محورهای سیاسی-امنیتی، در شبکه‌های اجتماعی با تأکید بر رخداد‌های سال نودوشت است. سؤال اصلی، چیستی الگوی مفهومی و محورهای محتوایی مورد تأکید این کنشگران رسانه‌ای است. روش: روش پژوهش کیفی است. گردآوری اطلاعات با روش اسنادی و تجزیه و تحلیل داده‌ها با تحلیل مضمون ولکات با نرم‌افزار «مکس کیودا»^۲ انجام شده است. پس از تقطیع، پالایش و دسته‌بندی گزاره‌های خبری منتخب از تارنماها، اینستاگرام، تلگرام و توئیتر، هریک از گزاره‌ها برحسب زمینه، یک برچسب توصیفی یافتند. با افزایش سطح انتزاع در لایه‌های بعدی کدگذاری، در حوزه سیاسی-امنیتی ۲۱ مضمون تحلیلی (میانی) در قالب ۶ مضمون تفسیری (کلان) حاصل شد. در نهایت شبکه مضامین مستخرج از کل داده‌ها، ترسیم، تشریح و مورد تحلیل قرار گرفت. یافته‌ها: برآیند کنشگری و نقطه تمرکز محتوایی کنشگران رسانه‌ای ناهم‌سو، ترسیم ایران امروز با مختصات فلاکت ایرانیان و جامعه ناامن در تمام حوزه‌ها و حکومتی ناکارآمد و فاسد است. این مختصات درصدد القا و تصویرسازی از ایران به‌عنوان یک جامعه ویران و توأم با فروپاشی در تمام ساحات اجتماعی و ایرانی بدون آینده و بدون هرگونه دورنما و چشم‌انداز روشن و مطلوب است. کنشگران مزبور برای تنویر کردن یأس و اندوه ملی، این مضامین را به‌عنوان هسته‌های محتوایی اصلی خود در رویارویی رسانه‌ای قرار داده و سایر مضامین و زیرمجموعه‌ها را پیرامون این هسته‌ها، در یک ساختار رسانه‌ای چینش و برجسته می‌کنند. براین‌اساس سه ضلع اصلی هسته مفهومی «ایران ناامن»، عبارت‌اند از: فلاکت ایرانیان، فساد و ناکارآمدی حکومت و فروپاشی نظامات اجتماعی ایران (که شامل فروپاشی سیاسی، اقتصادی و فرهنگی است).

کلیدواژه‌ها: تحلیل مضمون ولکات، فضای مجازی، حکمرانی داده، سیاست و امنیت، بازنمایی رسانه‌ای

شابا الکترونیک: ۷۸۱۶-۲۹۸۰ ♦ دانشگاه عالی دفاع ملی / فصلنامه آینده‌پژوهی راهبردی

<https://jsfs.sndu.ac.ir/> E-ISSN: 2980-7816

صحت مطالب بر عهده نویسنده مقاله است و بیانگر دیدگاه دانشگاه عالی دفاع ملی نیست.

۱. این مقاله مستخرج از پروژه پژوهشی کسر خدمت دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی است.

مقدمه

پیدایش پدیده‌ای به نام اینترنت و فضای مجازی در اواخر سده بیستم میلادی، تحولاتی ژرف و گسترده در ساحت‌ها و ابعاد مختلف زیست جوامع بشری به وجود آورد. فضای مجازی یک شبکه جهانی است که در همه ابعاد زندگی روزانه ما حضوری مهم دارد (Cavelty ۲۰۱۰: ۱۶۰) به نقل از (۲۵: ۲۰۱۷, Liaropoulos). از سوی دیگر جهانی شدن ارتباطات نیز به گونه‌ای از نتایج ظهور صنعت جهانی ارتباطات است و درواقع یک «روند ارتباطی» است که فضای یکپارچه ارتباطی را با ویژگی‌هایی مانند پیوستگی، فراگیر بودن و فراملی بودن ایجاد کرده است (عاملی، ۱۳۹۰: ۳۱-۲۵). در همین راستا «لیستر»^۱ قائل است در دوران کنونی جریان رو به جلوی فناوری اطلاعات و ارتباطات منجر به ایجاد تغییرات اساسی در حوزه‌ها و ابعاد مختلف ارتباطات شده است؛ به نحوی که دیجیتالی بودن، تعاملی بودن، فرا متن بودن و وانمودی بودن ازجمله خصوصیات هستند که معمولاً رسانه‌های عصر جدید با آن‌ها شناخته می‌شوند (Lyster & others, ۲۰۰۹: ۱۳).

در این میان شبکه‌های اجتماعی نقش مهمی در شکل‌دهی به افکار عمومی و تصورات عموم از موضوعات مختلف دارند. از سوی دیگر نظر به این نکته اهمیت دارد که امروزه، به تعبیر برخی از پژوهشگران ازجمله رضایی و زهره‌ای (۱۳۸۹) تأمین و تقویت امنیت ملی هر کشور تابع و متأثر از وضعیت افکار عمومی آن است و براین اساس در اختیار داشتن حمایت افکار عمومی یکی از منابع مهم تأمین و حفظ امنیت ملی به شمار می‌رود.

بخشی از فعالیت‌های تعریف‌شده در قالب جنگ نرم میان دولت‌ها و قدرت‌ها نیز، از طریق رسانه و فضای مجازی صورت می‌پذیرد. قسمتی از این جنگ و رویارویی رسانه‌ای در قالب بازنمایی‌های رسانه‌ای و الگوهای ترسیمی هر یک از رقبا از یکدیگر خواهد بود؛ بنابراین جمهوری اسلامی ایران نیز هم از حیث یک دولت و حکومت و هم از حیث یک گفتمان و ایدئولوژی با رقبای متعددی در داخل و خارج اعم از کنشگران حقیقی و حقوقی ناهم‌سوی رسانه‌ای مواجه است که بخشی از این رقابت از طریق رویارویی رسانه‌ای و ابزارها و سکوهای پرکاربرد فضای مجازی شامل پیام‌رسان‌ها و شبکه‌های اجتماعی، محقق می‌شود.

۱. Lyster

رسانه‌ها، شبکه‌های اجتماعی و کنشگران رسانه‌ای فارسی‌زبان ناهم‌سو با جمهوری اسلامی به‌عنوان نمایندگان و عاملیت‌های گفتمانی و رسانه‌ای رقیب و منتقد جمهوری اسلامی، نقش پُررنگی در ادراک‌سازی و تولید انگاره‌های شناختی در جهت مدیریت افکار عمومی در ایران و رویارویی رسانه‌ای علیه جمهوری اسلامی ایران دارند. این رسانه‌ها روایت اصلی و عملیات رسانه‌ای خود را در قالب برخی محورهای کلان موضوعی سامان‌دهی می‌کنند. براین‌اساس یکی از شروط لازم برای طراحی کنش و واکنش‌های رسانه‌ای متناسب با هر یک از دسته‌های موضوعی اصلی در این رویارویی که شامل محورهای سیاسی-امنیتی، فرهنگی-اجتماعی و اداری-اقتصادی است، نیازمند دیده‌بانی و شناخت تفصیلی مفاهیم و محورهای محتوایی این نوع از کنشگری رسانه‌ای است.

با نگاه به محتوای منتشرشده این رسانه‌ها به‌ویژه در مقاطعی که جریان‌سازی رسانه‌ای در جامعه و افکار عمومی ایران مؤثر واقع شده‌اند، می‌توان پی برد که نقاط تمرکز محورهای محتوایی اصلی این رسانه‌ها و مفاهیم مورد تأکید آن در کارزار رسانه‌ای علیه جمهوری اسلامی، الگوهای مفهومی تکرارشونده هستند؛ اما این محورها و الگوهای مفهومی تکرارشونده، صرفاً با بررسی تفصیلی‌تر و تحلیلی رصدهای انجام‌شده منظم و روزانه محتوایی که از سوی کاربران حقیقی و حقوقی ناهم‌سو در سکوهایی مانند ایکس (توییتر سابق)، تلگرام و اینستاگرام منتشرشده و بررسی آن‌ها در بازه‌های زمانی معنادار و گسترده‌تر- به‌طور مثال بازه زمانی یک‌ساله- امکان‌پذیر هستند؛ اما با این وجود این محورها و الگوها همچنان ناشناخته و تا حدودی مبهم باقی مانده‌اند و الگوی محتوایی و محورهای کلان عملیات رسانه‌ای رسانه‌ها و کنشگران رسانه‌ای ناهم‌سو در شبکه‌های اجتماعی، هنوز مشخص نشده است. درحالی‌که کشف چنین الگویی، می‌تواند در بهبود سناریوهای کلان رقابت و کنشگری رسانه‌ای فعال جمهوری اسلامی در فضای رسانه‌های الکترونیکی و رسانه‌های جدید (و فضای مجازی) نقش مؤثر و قابل توجهی داشته باشد.

بنابراین در این پژوهش، محتوای رصدشده کلان‌روندهای خبری بازتاب‌یافته در شبکه‌های اجتماعی و تارنماها طی یک سال، براساس نمونه‌گیری نظام‌مند، مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت و در نهایت الگوی مؤلفه‌های محتوایی مورد تأکید این رسانه‌ها و روابط این مؤلفه‌ها با

یکدیگر به صورت جامع و منسجم در قالب شبکه مفاهیم و مضامین مورد تأکید، ترسیم و تدوین شد.

انجام پژوهش حاضر از آن رو اهمیت دارد که در حال حاضر، بخش مهمی از مواجهه جمهوری اسلامی با رقبای گفتمانی و سیاسی خود در فضای رسانه‌ای و مجازی در حال وقوع است و به دست گرفتن ابتکار عمل و کنشگری فعال و تهاجمی در این فضا و انجام اقدامات رسانه‌ای پیش‌دستانه درباره سوژه‌های رسانه‌ای در آینده، پیش از هر چیزی نیازمند شناخت الگوی عملکرد این رسانه‌ها در حوزه محتوایی و مفاهیم مورد توجه آن‌ها است و بدون در نظر گرفتن مختصات محتوایی مورد نظر این رسانه‌ها برای افکار عمومی ایران، رویارویی و رقابت رسانه‌ای مؤثر با آن‌ها، به نتایج مطلوب خود نمی‌رسد و چنین شناختی نیز صرفاً از طریق دیده‌بانی محورهای محتوایی این گفتمان و این کنشگری رسانه‌ای، ممکن خواهد بود.

ضرورت انجام این پژوهش نیز بدین سبب است که با تداوم خلأ بیان‌شده در بخش بیان مسئله و با مشخص نبودن محورهای این تقابل رسانه‌ای کنشگران ناهم‌سو، تهیه و اجرای موفق نقشه راه اقدامات و کنش‌های رسانه‌ای مطلوب برای مواجهه با آن‌ها و قدرت‌های سیاسی پشتیبان آن‌ها، امکان‌پذیر نخواهد شد.

این پژوهش از حیث هدف تحقیق، از نوع کاربردی است. پژوهش‌های کاربردی پژوهش‌هایی هستند که هدف از آن‌ها کشف یک دانش نو است که کاربرد معینی را درخصوص یک فراورده یا یک فرایند در واقعیت پیگیری می‌کنند (جین و تریان‌دیس، ۱۳۷۶: ۱۲ به نقل از تیموری، ۱۳۹۲: ۷۰). این پژوهش از حیث چگونگی گردآوری داده‌ها نیز توصیفی است و از حیث شیوه تجزیه و تحلیل نیز در دسته پژوهش‌هایی قرار می‌گیرد که مبتنی بر یکی از شیوه‌های تحلیل متن است. همچنین اهداف پژوهش به شرح زیر است:

هدف اصلی:

❖ شبکه مفهومی محورهای محتوایی رویارویی رسانه‌ای در شبکه‌های اجتماعی ناهم‌سو با

محوریت موضوعات سیاسی و امنیتی

اهداف فرعی

- ❖ محورهای محتوایی مورد تأکید کنشگران رسانه‌ای ناهم‌سو در حوزه سیاسی-امنیتی در ایکس (توییتر سابق)؛
- ❖ محورهای محتوایی مورد تأکید کنشگران رسانه‌ای ناهم‌سو در حوزه سیاسی-امنیتی در تلگرام؛
- ❖ محورهای محتوایی مورد تأکید کنشگران رسانه‌ای ناهم‌سو در حوزه سیاسی-امنیتی در اینستاگرام؛
- ❖ محورهای محتوایی مورد تأکید کنشگران رسانه‌ای ناهم‌سو در حوزه سیاسی-امنیتی در تارنماهای منتخب.

پرسش‌های پژوهش

پرسش اصلی

- ❖ شبکه مفهومی محورهای محتوایی تقابل رسانه‌ای کنشگران رسانه‌ای ناهم‌سو در شبکه‌های اجتماعی یاد شده با محوریت موضوعات سیاسی و امنیتی چگونه است؟

پرسش‌های فرعی

- ❖ محورهای محتوایی تقابل رسانه‌ای کنشگران رسانه‌ای ناهم‌سو در ایکس (توییتر سابق) دارای چه مؤلفه‌ها و دلالت‌هایی است؟
- ❖ محورهای محتوایی تقابل رسانه‌ای کنشگران رسانه‌ای ناهم‌سو در تلگرام دارای چه مؤلفه‌ها و دلالت‌هایی است؟
- ❖ محورهای محتوایی تقابل رسانه‌ای کنشگران رسانه‌ای ناهم‌سو در اینستاگرام دارای چه مؤلفه‌ها و دلالت‌هایی است؟
- ❖ محورهای محتوایی تقابل رسانه‌ای کنشگران رسانه‌ای ناهم‌سو در تارنماها دارای چه مؤلفه‌ها و دلالت‌هایی است؟

قلمرو پژوهش

قلمرو مکانی: ایران

قلمرو زمانی: دربردارنده محتوای کلان‌روندهای خبری سیاسی و امنیتی بازتاب یافته در رسانه یا صفحات کنشگران رسانه‌ای ناهم‌سو از ابتدای سال نود و هشت تا پایان آن است.

قلمرو موضوعی: کنشگران رسانه‌ای ناهم‌سو و فارسی‌زبان با تأکید بر شبکه‌های اجتماعی (ازجمله بی‌بی‌سی فارسی، رادیو فردا، العربیه فارسی، ایران اینترنشنال، دویچه وله، آمدنیوز، منوتو، جنبش راه سبز (جرس)، وحیدآنلاین و کلمه) و با محوریت موضوعات سیاسی و امنیتی.

۱. پیشینه پژوهش

بررسی مطالعات انجام‌شده در زمینه بازنمایی و جنگ رسانه‌ای، نشان می‌دهد این مطالعات بیش از همه ناظر به یکی از سکوهای چهارگانه بوده‌اند؛ بنابراین اولاً مطالعه‌ای با عنوان پژوهش حاضر صورت پذیرفته است و ثانیاً مطالعات مشابه نیز واجد چند ویژگی کلی هستند: ۱. صرفاً به یک بُعد یا موضوع از جنبه‌های مرتبط با بازنمایی رسانه‌ای جمهوری اسلامی و جنگ رسانه‌ای علیه آن پرداخته‌اند؛ ۲. این مطالعات به بررسی حجم اندکی از داده‌ها بسنده کرده‌اند؛ ۳. اغلب این مطالعات یا درباره بازنمایی رسانه‌ای در یکی از سکوهای شبکه‌های اجتماعی بوده است و یا صرفاً به بازنمایی از طریق تارنماهای خارجی فارسی‌زبان اکتفا شده است؛ ۴. هدف هیچ‌یک از مطالعات پیشین، بررسی و استخراج الگوها و کلیشه‌های اصلی محتوایی و محورهای محتوایی جنگ رسانه‌ای علیه جمهوری اسلامی نبوده است؛ درحالی‌که در این پژوهش، شبکه مفهومی محورهای سیاسی و امنیتی عملیات جنگ رسانه‌ای کنشگران رسانه‌ای ناهم‌سو در برابر جمهوری اسلامی در ایکس (توییتر سابق)، تلگرام و اینستاگرام، با توجه به محتوای رصدشده این شبکه‌ها، در یک سال اخیر (۱۳۹۸) مورد نظر است.

جدول ۱: پیشینه پژوهش

عنوان پژوهش	توثیلماسی: بازنمایی سیاست خارجی ایران در توییتر
نویسنده	سلیمی، حسین؛ وهاب‌پور، پیمان
تاریخ پژوهش	۱۳۹۷
یافته‌ها-نتایج	نویسندگان در این پژوهش به بررسی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در توییتر پرداخته‌اند. این مطالعه به‌واسطه حضور برخی از سیاستمداران و دیپلمات‌ها و کنش سیاسی و رسانه‌ای ایشان در توییتر انجام شده است. این پژوهش با استفاده از نظریه

امنیت هستی‌شناختی، کیفیت بازنمایی هنجارهای سیاست خارجی جمهوری اسلامی و هویت این سیاست‌ها را مطالعه کرده و به این پرسش پاسخ داده است که «سیاست‌مدار ایرانی، خود را چگونه و با چه روایتی در شبکه اجتماعی توئیتر عرضه می‌کند؟» یافته‌های پژوهش درباره روایت سیاستمداران ایرانی از سیاست خارجی کشور، دربرگیرنده امنیت‌ساز بودن ایران برای منطقه، پایبندی ایران به تعهدات بین‌المللی، مستقل بودن ایران و توسعه‌گرا بودن دولت ایران است.	
تمایزات پژوهش (سلیمی و وهاب‌پور) با پژوهش حاضر عبارت است از: ۱. این پژوهش به بررسی یک سکو از سکوهای چهارگانه پرداخته است؛ ۲. اکتشاف شبکه مضامین محتوای منتشر شده مورد نظر پژوهش نبوده است؛ ۳. به کنش رسانه‌ای سیاستمداران خودی پرداخته شده است.	مقایسه
نظریه بازنمایی و انگاره‌های معنایی گفتمان رسانه‌ای آمریکا از اسلام و ایران	عنوان پژوهش
سلیمانی، رضا؛ هراتی، محمد جواد	نویسنده
۱۳۹۴	تاریخ پژوهش
نقطه تمرکز این پژوهش شیوه بازنمایی و گفتمان‌سازی آمریکا از ایران و اسلام است و به این ترتیب درصدد بررسی و تبیین بازنمایی آمریکا از مقوله اسلام هراسی و ایران هراسی براساس «بازنمایی سوگیرانه» بوده است و یافته‌های مقاله حاکی از این است که رسانه‌های آمریکایی به ابزارهایی برای ایجاد و گسترش کلیشه‌های منفی‌انگارانه تبدیل شده‌اند. در این مقاله نیز اساساً به محورها و الگوها و چهارچوب‌های مفهومی و محتوایی تصویر جمهوری اسلامی پرداخته نشده است و صرفاً به اثبات تبلیغ اسلام هراسی و ایران هراسی از طریق رسانه‌ها اکتفا شده است.	یافته‌ها/ نتایج
در این پژوهش نیز محورهای محتوایی تصویرسازی از جمهوری اسلامی مغفول مانده و همچنین فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی مجازی به‌طور خاص مورد تأکید نیستند.	مقایسه
بازنمایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در رسانه‌های غربی: مطالعه موردی سردار قاسم سلیمانی در شش نشریه غربی از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵ میلادی	عنوان پژوهش
حمید زاده، محسن	نویسنده
۱۳۹۸	تاریخ پژوهش
این پژوهش نیز که در قالب پایان‌نامه کارشناسی ارشد فرهنگ و ارتباطات نگاشته شده است، درصدد واکاوی شیوه بازنمایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در رسانه‌های آمریکایی است و به این منظور با استفاده از روش تحلیل گفتمان انتقادی، مطالب نشریه‌های نیویورک تایمز، واشینگتن پست، فارین پالیسی، آتلانتیک، نیویورکر و نیوزویک را درباره شهید سلیمانی، مطالعه کرده است. براساس یافته‌های پژوهش،	یافته‌ها/ نتایج

رسانه‌های مورد مطالعه همگی ایران و شهید سلیمانی را با ویژگی‌های مانند هوشمندی، برنده بودن، موفقیت و توانمندی در مدیریت کردن پدیده داعش بازتاب داده‌اند و در عین حال این رسانه‌ها، ارزیابی منفی از نقش سپاه و به‌طور خاص شهید سلیمانی در منطقه ارائه کرده‌اند.	
از کاستی‌های این پژوهش نیز به این مورد می‌توان اشاره کرد که فقط بر مطبوعات توجه داشته و به بررسی رسانه‌های اجتماعی و شبکه‌های اجتماعی مجازی نپرداخته است و همچنین تنها واکاوی بازنمایی یک نهاد از مجموعه نهادها را انجام داده است.	مقایسه
مطالعه بازنمایی ایران در «دوره پهلوی دوم» و «جمهوری اسلامی» در مستندهای سیاسی شبکه ماهواره‌ای «من و تو»: با تکیه بر مستند «انقلاب ۵۷»	عنوان پژوهش
بزم آور، سعید	نویسنده
۱۳۹۶	تاریخ پژوهش
این پایان‌نامه که مربوط به رشته ارتباطات و رسانه است، بر شیوه بازنمایی ایران در دوره سال‌های پایانی حکومت محمدرضا پهلوی در برنامه‌های مربوط به مستندهای سیاسی شبکه «من و تو»، متمرکز است. پژوهش مزبور مستند «انقلاب ۵۷» را به‌صورت موردی و با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی و شیوه هشت مرحله‌ای «مایرینگ» به‌صورت «بسط نظام مقوله‌ای استقرایی» مورد مطالعه قرار داده است. یافته‌های اصلی پژوهش در قالب دو کلان‌مقوله ارائه شده است که عبارت‌اند از: ۱. شخصیت‌ها؛ ۲. وضعیت‌ها؛ زیرمجموعه مقوله کلان شخصیت‌ها مقوله‌های: «شاه، امام خمینی و سایر دشمنان شاه» و زیرمجموعه مقوله کلان وضعیت‌ها، مقوله‌های: «روند پیشرفت ایران، وقایع منجر به انقلاب و توضیحات» به‌عنوان مقوله‌های فرعی، حاصل شده است. بر مبنای تحلیل یافته‌های این مطالعه، به‌ویژه در رویارویی میان شخصیت شاه و امام خمینی ^(۹) ، تماشای این اثر رسانه‌ای برای جوانان و مخاطب نسل جوان انقلاب می‌تواند موجب ایجاد سؤالاتی بنیادین باشد که مهم‌ترین این سؤالات عبارت‌اند از: ۱. با وجود شاهی با این خصوصیات برجسته و مثبت، اساساً علت وقوع انقلاب چه بود؟ ۲. مخالفان شاه که بنیان‌گذاران نظام جمهوری اسلامی هستند، چگونه افرادی بوده‌اند؟ از سوی دیگر برای نسل حاضر در انقلاب نیز در پی القای یأس، حسرت و پشیمانی است.	یافته‌ها / نتایج
این پژوهش به‌طور کلی از این جهت که به بررسی بازنمایی جمهوری اسلامی در دو مقطع تاریخی پرداخته است شباهت روشی نسبی به پژوهش پیش رو دارد اما بیشتر یک مطالعه تاریخی است و نیز فقط بر بررسی یک شبکه تلویزیونی ناهم‌سو متمرکز شده است و نسبت به بررسی سایر رسانه‌های ناهم‌سو خلأ دارد.	مقایسه

عنوان پژوهش	بازنمایی امنیت نرم جمهوری اسلامی ایران در بخش خبری ساعت ۲۱ شبکه اول سیما در نیمه اول سال ۱۳۹۷
نویسنده	کریم زاده، حسن
تاریخ پژوهش	۱۳۹۸
یافته‌ها / نتایج	هدف این پژوهش شناخت این نکته است که امنیت نرم در جمهوری اسلامی، چگونه در یکی از مهم‌ترین بخش‌های خبری سیما بازتاب داده می‌شود. در این راستا، پژوهشگر با بررسی ادبیات مربوط به امنیت نرم، شاخص‌ها، ابعاد، مؤلفه‌ها، سطوح و گونه‌های مختلف این نوع از امنیت را استخراج کرده و در ادامه، شیوه بازنمایی این مقوله‌ها را در ارتباط با نظریه‌های ارتباطات واکاوی کرده است. این مطالعه از روش تحلیل محتوای کمی استفاده کرده و جامعه آماری خود را تمام قسمت‌های خبری پخش شده بخش خبر ساعت ۲۱ در نیمه اول سال ۱۳۹۷ قرار داده است. با به‌کارگیری شیوه نمونه‌گیری سیستماتیک، در نهایت ۵۶ بخش خبری گزینش شده است. یافته‌های پژوهش نشان‌گر عملکرد مطلوب این بخش خبری در بازنمایی امنیت نرم جمهوری اسلامی است به‌گونه‌ای که از مجموع اخبار منتشر شده، بیش از ۸۷ درصد اخبار، به شاخص‌های مرتبط با امنیت نرم، پرداخته بودند. همچنین این بخش خبری بیش از همه به مؤلفه‌های سیاسی امنیت نرم توجه داشته و درمجموع جهت‌گیر و نگاهی مثبت و امیدآفرین به این مقوله داشته است. این بخش خبری به‌طورکلی دیدگاهی مسئول محور، شهرت‌زده، ملی‌گرایانه، رویدادمحور و نگاه داخلی داشته است.
مقایسه	در پژوهش کریم‌زاده (۱۳۹۸) به بررسی یک موضوع از موضوعات سه‌گانه مورد نظر در پژوهش حاضر پرداخته شده است و بررسی موضوعات اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی مغفول است و از سوی دیگر این بررسی در رسانه داخلی انجام شده است درحالی‌که پژوهش حاضر بر بررسی رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی ناهم‌سو توجه و تمرکز دارد.
عنوان پژوهش	بازنمایی ایران در سایت شورای روابط خارجی آمریکا
نویسنده	منوچهری، مریم
تاریخ پژوهش	۱۳۹۱
یافته‌ها / نتایج	این پایان‌نامه با هدف واکاوی شیوه بازنمایی ایران در تارنما شورای روابط خارجی آمریکا نگاشته شده است و به این منظور محقق به واکاوی دیدگاه‌های صاحب‌نظران اصلی در این حوزه اعم از استوارت هال، ادوارد سعید و فوکو پرداخته است. در ادامه با استفاده از روش تحلیل گفتمان، متون مورد نظر تحلیل شده و در نهایت برخی از مقوله‌ها، استخراج شده‌اند.

طبق نتایج این پژوهش، نظام حاکم بر ایران با انگاره‌هایی شرق‌شناسانه‌وار، مانند «تروریسم» و «دیکتاتوری» و به‌عنوان خطر و تهدید جدی برای غرب و جهان، بازنمایی شده است.	
این پژوهش نیز صرفاً به یک تارنمای خارجی و نیز یک موضوع سیاسی مشخص محدود و مقید شده است و گستره مورد نظر پژوهش پیش رو را ندارد.	مقایسه
A New Theory for Media Research :Social Representations Theory	عنوان پژوهش
Höijer, Birgitta	نویسنده
۲۰۱۱	تاریخ پژوهش
این مقاله به نظریه بازنمایی‌هایی اجتماعی با محوریت پژوهش‌های رسانه‌ای می‌پردازد. در این راستا نویسنده استدلال می‌کند که این نظریه می‌تواند سهم ارزشمندی در پژوهش‌های رسانه‌ای داشته باشد و براین‌اساس، یک رویکرد نظری برای این مسئله ارائه می‌کند که چگونه رسانه‌ها و شهروندان مسائل سیاسی و اجتماعی را بازنمایی می‌کنند؛ بنابراین لنگرانداختن و عینیت‌بخشی به‌عنوان دو سازوکار بنیادین از سوی این نظریه مطرح شده است. این دو سازوکار و زیرمجموعه‌های آن‌ها برای این منظور ارائه و نشان داده می‌شوند که چگونه می‌توان از آن‌ها به‌عنوان ابزار تحلیلی مفهومی در تحلیل‌های تجربی استفاده کرد.	یافته‌ها / نتایج
این مطالعه از حیث روشی تا حدودی به پژوهش پیش رو شباهت دارد و از نظر مورد مطالعاتی و نیز از حیث این‌که یک پژوهش بنیادین و نظری محسوب می‌شود کاملاً متفاوت است، زیرا پژوهش حاضر یک پژوهش کاربردی و با مورد مطالعه بومی است و همچنین دارای هدف کشف برخی ابعاد و مؤلفه‌های بازنمایی شده است.	مقایسه

۲. چهارچوب مفهومی پژوهش

جنگ نرم: جنگ نرم هر نوع از جنگ است که از جنس نرم‌افزارانه مانند فرهنگی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و رسانه‌ای و تبلیغاتی است که با استفاده از شیوه‌هایی مانند متقاعدسازی و مدیریت کردن بر احساسات افکار عمومی و بدون استفاده از ابزارها و قدرت نظامی درصدد آن است که رقیب و دشمن را به انفعال و پذیرش شکست وادار سازد (احمدزاده کرمانی، ۱۳۸۸).

جنگ رسانه‌ای: جنگ رسانه‌ای و تصویرسازی و اعمال اراده بر ذهن و دل عموم مردم، به‌عنوان یکی از وجوه بارز و اصلی جنگ نرم محسوب می‌شود (ماه‌پیشانیان، ۱۳۸۹: ۲۳۴).

جامعه شبکه‌ای: جامعه شبکه‌ای ساختار اجتماعی نوین عصر اطلاعات است که از شبکه‌های تولید، قدرت و تجربه شکل یافته است که ایجادکننده یک فرهنگ مجازی فراتر از زمان و مکان در جریان‌های جهانی است» (Castells v۳, ۲۰۱۰: ۳۸۶-۳۸۷).

بازنمایی: بازنمایی به معنای تولید معنا از طریق چهارچوب‌های مفهومی و گفتمانی است و رسانه‌ها همچون آینه برای انعکاس واقعیت عمل نمی‌کنند، بلکه بر ساخت اجتماعی واقعیت تأثیر می‌گذارند. براین اساس، بازنمایی، ساخت رسانه‌ای واقعیت است (مهدی‌زاده، ۱۳۸۷: ۹). شبکه‌های اجتماعی: یک شبکه اجتماعی مجموعه‌ای گروه‌های مرتبط اجتماعی است که با یک یا چند رابطه به هم وصل شده‌اند.

دیده‌بانی: دیده‌بانی یا پوشش محیطی عبارت است «از تلاش مداوم به منظور شناسایی تغییرات عمده در محیط پیرامون سازمان یا گروه»، درواقع دیده‌بانی «فرایند رسمی یا غیررسمی پایش تغییرات». (واعظی‌نژاد و سروری، ۱۳۸۹: ۳)

رسانه‌ها و کنشگران رسانه‌ای ناهم‌سو: مقصود از این مفهوم در این پژوهش، همه کنشگرانی هستند که با اصول و ارکان حاکمیت در تمام یا برخی از سطوح، رویارویی گفتمانی فعال دارند و براین اساس ناهم‌سو دربردارنده همه رسانه‌ها و رسانه‌گران حقیقی و حقوقی است که این رویکرد را در پیش دارند و به‌طور خاص نیز عناوین مهم‌ترین آن‌ها در بخش توضیح قلمرو پژوهش و نمونه‌گیری، قید شده است. با توجه به طولانی بودن این عبارت، در برخی موارد در این مقاله به اختصار از واژه «ناهم‌سو» استفاده شده است.

رسانه و جنگ نرم: براساس عقیده برخی از صاحب‌نظران، به‌طورکلی رسانه‌ها یکی از ابزارها و وسایل مهم جنگ نرم به شمار می‌روند و از نظر مرکز ملی ضدتروریسم آمریکا، رسانه و فضای مجازی دو حوزه از حوزه‌های چهارده‌گانه جنگ نرم محسوب می‌شوند (خاشعی، ۱۳۸۹: ۱۳۰-۱۳۵)

جنگ، امنیت و رسانه‌ها: کشورهای مختلف در طول جنگ‌های متعدد قرن ۲۰، از رسانه‌ها به‌مثابه ابزاری برای اجرای جنگ تبلیغاتی و جنگ روانی بهره‌برداری کرده‌اند (ضیایی پرور، ۱۳۸۵: ۱۳۳). جنگ رسانه‌ای از نوع جنگ‌های نوین، جنگ تمیز، بهداشتی و بدون خونریزی است. اساس و بنیان جنگ رسانه‌ای استفاده از رسانه‌ها در راستای تضعیف دولت هدف از

یک سو و استفاده از ظرفیت‌ها و قابلیت‌های رسانه‌ها در جهت تأمین، حفظ و تقویت، منافع ملی کشور و دفاع از آن است (حاتمی‌راد، ۱۳۸۶: ۲۰۲).

جنگ رسانه‌ای جنگی است که حتی به هنگام وضعیت صلح نیز میان کشورها به گونه‌ای غیررسمی جریان دارد و کشورها از ظرفیت‌های رسانه‌ای خود به صورت حداکثری برای محقق کردن اهداف مختلف سیاسی، امنیتی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی خود استفاده می‌کنند. همچنین جنگ رسانه‌ای امری است که به هماهنگی و هم‌افزایی نزدیک بخش‌های مختلف سیاسی، امنیتی، اطلاعاتی، نظامی، تبلیغاتی و رسانه‌ای یک کشور نیازمند است و براین اساس طراحان جنگ رسانه‌ای صرفاً نظامیان یک کشور نیستند و این طراحان می‌توانند اساتید برجسته حوزه ارتباطات و رسانه باشند (ضیائی پرور، ۱۳۸۵: ۱۲۸-۱۲۷).

رسانه‌ها، بازنمایی و ساخت واقعیت: رسانه‌ها گسترده‌ترین نهاد و ابزار برای ساخت و ایجاد، بازتولید و توزیع آگاهی و معرفت در دنیای امروز هستند، از این رو می‌توان گفت محتوای تولید و منتشرشده از سوی این رسانه‌ها منبع غنی و قدرتمند معنایی درباره جهان اجتماعی است (مهدی‌زاده، ۱۳۸۷: ۵۰).

ساخت اجتماعی واقعیت: براساس نظریه ساخت اجتماعی واقعیت «آنچه افراد جامعه به منزله واقعیت احساس و درک می‌کنند، آفریده کنش متقابل اجتماعی افراد و گروه‌هاست». با توجه به آنکه افراد امکان تجربه شخصی و مشاهده مستقیم بسیاری از رویدادها و رخدادها را ندارند، از این حیث به طور عمیقی به آن بخش از واقعیت اجتماعی که از طریق رسانه‌ها ساخته می‌شوند، اتکا دارند؛ بنابراین رسانه‌ها نقشی مهم و کلیدی در میان انواع منابع آگاهی و معرفت دارند و نقش مهم‌تر رسانه‌ها آن است که توزیع معرفت اجتماعی مشترک را بر عهده دارند (مهدی‌زاده، ۱۴۰۰: ۸۳).

شبکه‌های اجتماعی: شبکه‌های اجتماعی و پیام‌رسان‌های فراگیر مجازی از جمله سکوهایی هستند که در سال‌های اخیر مورد استقبال گسترده کاربران فضای مجازی در ایران و جهان قرار گرفته است و به عنوان یکی از ابزارهای اصلی، مهم و اثرگذار فضای مجازی به شمار می‌روند. این سکوها علاوه بر کارکردهای خبری و اطلاع‌رسانی خود، کارکردهایی مانند سرگرم‌سازی کاربران و استفاده در اوقات فراغت و کارکرد ارسال و دریافت داده‌ها (همانند پست الکترونیک)

و حتی فضای ابری برای ذخیره داده‌ها را یافته‌اند. «ولمن»^۱ (۲۰۰۴) شبکه‌های اجتماعی را چنین تعریف می‌کند: «یک شبکه اجتماعی مجموعه‌ای گروه‌های مرتبط اجتماعی است که با یک یا چند رابطه به هم وصل شده‌اند. اعضای گروه‌ها یا شبکه واحدهایی هستند که با رابطه به یکدیگر پیوسته‌اند. این واحدها به‌طور معمول بیشتر اشخاص یا سازمان‌ها هستند؛ اما در اصل هر واحدی که می‌تواند به واحدهای دیگر متصل شود، می‌تواند مانند گروه‌ها مطالعه شود» (رجبی، ۱۳۸۸ به نقل از نقیب‌السادات و قصابی، ۱۳۹۱: ۲۱۹).

تفاوت پایه‌ای رسانه‌های جمعی و رسانه‌های اجتماعی را می‌توان براساس تفاوتی که «تونیس»^۲ برای دو مفهوم «گمین شافت»^۳ و «گزل شافت»^۴ قائل می‌شود، تبیین کرد. منظور بارت که اصطلاح رسانه‌های اجتماعی را در سال‌های ابتدایی دهه نود مطرح کرد، توجه به‌گونه‌ای از رسانه‌ها و دانش بود که از تعامل بر مبنای رایانه حاصل می‌شود و منابع اطلاعاتی به‌تدریج و در طول زمان از راه تعاملات و روابط شبکه‌ای قدرتمندتر خواهند شد (شکرخواه، ۱۳۸۱: ۱۸۳ به نقل از فرهنگی و ابطحی، ۱۳۹۲: ۸۴).

دیده‌بانی آینده: مطابق تعریف کمیسیون اروپا در پروژه دیده‌بانی آینده (Horizon scanning)، دیده‌بانی آینده عبارت است از: «چشم‌انداز سیستماتیک برای تشخیص نشانه‌های اولیه تغییر و تحولات بالقوه مهم. [این موارد] می‌تواند شامل سیگنال‌هایی ضعیف، روندها، عوامل غیرقابل پیش‌بینی و سایر تحولات، مسائل مستمر و پیوسته، خطرات و تهدیدها باشد. دیده‌بانی می‌تواند کاملاً باز و اکتشافی یا جستجویی محدود برای کسب اطلاعات در یک زمینه خاص براساس اهداف پروژه‌ها یا وظایف باشد» (Cuhls, ۲۰۲۰: ۴).

۳. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر یک پژوهش کیفی مبتنی بر تحلیل متن است و در حوزه دیده‌بانی رسانه تعریف می‌شود. روش پژوهش از حیث پارادایم و رهیافت، کیفی و گردآوری داده‌ها نیز به شیوه

۱. Wellman

۲. Tonnies

۳. Gemeinschaft

۴. Gesellschaft

کتابخانه‌ای و اسنادی است و برای تجزیه و تحلیل نیز، از تحلیل مضمون (شیوه سه مرحله‌ای ولکات) استفاده شده است. این شیوه دارای سه گام توصیف، تحلیل و تفسیر است و بر این اساس در مرحله توصیف، داده‌ها براساس یک نظم مشخص شده توسط پژوهشگر یا نظم زمانی قرار می‌گیرند، در مرحله تحلیل، داده‌ها تنظیم، سازمان‌دهی و مقوله‌بندی می‌شوند و در مرحله تفسیر نیز تفسیرهای اصلی انجام می‌شود و این تفاسیر به‌طور عمده با رویکرد مقایسه‌ای صورت می‌گیرد (محمدپور، ۱۳۹۷: ۱۳۹۱).

روش تحلیل مضمون روشی برای کشف و شناسایی، تجزیه و تحلیل و گزارش الگوها و مدل مضامین موجود در داده‌ها است (۷۷-۷۹: ۲۰۰۶: Braun & Clarke). این روش یک راهبرد توصیفی است که جست‌وجوی الگوهای تجربی را در میان مجموعه‌ای از داده‌های کیفی امکان‌پذیر می‌سازد و حاصل آن، توصیفی از آن الگوها و طرحی فراگیر است که آن‌ها را یک‌پارچه می‌کند (۸۶۷: ۲۰۰۸: Ayres).

جامعه تحقیق شامل تمام محتوای رصدشده کلان‌روندهای خبری مختلف در بازه زمانی یک‌ساله (سال ۱۳۹۸) به‌جز روزهای تعطیل است که در سکوهای فارسی‌زبان ناهم‌سو، منتشر، پیگیری و برجسته شده‌اند. از جمله سکوهای مهم مورد بررسی می‌توان به بی.بی.سی فارسی، رادیو فردا، العربیه فارسی، ایران اینترنشنال، دویچه وله، آمدنیوز، منوتو، جنبش راه سبز (جرس)، وحیدآنلاین و کلمه اشاره کرد. شایان ذکر است که روندهای خبری برجسته شده در هر یک از این رسانه‌ها به فراخور حضور در هر کدام از سکوهای تارنما، اینستاگرام، ایکس (توییتر سابق) و تلگرام مورد نظر بوده است.

نمونه‌ها به شیوه نمونه‌گیری نظام‌مند به‌صورت روز هفته (از هر هفته یک روز) با توزیع متناسب روزها و نمونه‌های در دسترس، انتخاب شد. این انتخاب از آن‌رو بود که از یک‌سو تعداد گزاره‌های مورد بررسی فراوان بود و همچنین این شیوه یکی از شیوه‌های نمونه‌گیری رایج برای پژوهش درباره متون رسانه‌ای است.

براساس این روش روز دوشنبه از هفته اول فروردین به‌عنوان اولین نمونه انتخاب شد و برای توزیع نظام‌مند نمونه‌ها و نمایندگی بهتر جامعه نمونه، از هفته دوم فروردین روز سه‌شنبه، از هفته سوم فروردین اولین روز غیرتعطیل پس از سه‌شنبه و به همین ترتیب سایر روزها از

سایر هفته‌ها انتخاب شد. البته به دلیل ۳۱ روزه بودن ماه‌های نیمه اول و نیز تغییر ترتیب قرار گرفتن روزهای هفته در ماه‌های مختلف، در اثر به‌کارگیری این شیوه نمونه‌گیری، همه روزها حتی‌الامکان به میزان تقریباً یکسانی انتخاب شدند و از سوی دیگر با توجه به این‌که هر روند خبری کلان معمولاً حدود پنج تا ده روز در فضای رسانه‌ای ظهور و بروز دارد، قرار گرفتن آن در نمونه‌ای که بازه زمانی پنج روزه (حداکثر روزهای غیرتعطیل یک هفته) را دارد منطقی است و از این رو می‌توان از بررسی کلان‌روندهای خبری تقریباً اطمینان حاصل کرد. در نهایت ۱۹۱۵ گزاره (۴۵۷ نمونه گزاره برای اینستاگرام، ۴۵۹ برای تلگرام، ۴۹۷ گزاره برای ایکس (توییتر سابق) و ۵۰۲ گزاره برای تارنماها) که مربوط به روند خبری برجسته‌شده در مجموع چهار سکو بودند، انتخاب و بررسی شد و البته به‌طور بدیهی میان روندهای خبری در این چهار سکو، میزانی از هم‌پوشانی نیز وجود داشت و برخی روندها ممکن بود در بیش از یک سکو، برجسته شده باشد.

انتخاب سال ۱۳۹۸ برای گردآوری داده‌ها به دو دلیل عمده صورت پذیرفت: اول، طولانی کردن بازه زمانی برای دقیق‌تر شدن فرایند گردآوری و تحلیل داده‌ها، به‌نحوی‌که ابتدا و انتهای این بازه منطبق بر ابتدا و انتهای سال باشد و با توجه به این‌که به هنگام آغاز پژوهش و گردآوری داده‌ها (در نیمه اول سال ۱۳۹۹)، امکان انتخاب این بازه زمانی وجود نداشت، بنابراین انتخاب سال ۹۸ برای گردآوری داده‌ها ناگزیر بود و دوم، به سبب قرار گرفتن حوادث مختلف طبیعی، سیاسی و اجتماعی در سال ۱۳۹۸، بازه زمانی از آغاز تا پایان این سال، این بازه زمانی از حیث سوژه‌ها و روایت‌های رسانه‌ای غنی و گسترده است و این سال از حیث گستردگی تحولات و رخدادها، کشور، متمایز و با اهمیت است.

۱-۳. گردآوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها

برای دستیابی به این هدف پژوهش و پاسخ به سؤالات، با توجه به اکتشافی بودن پژوهش در گردآوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای و اسنادی و در تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل مضمون ولکات استفاده شده است و تحلیل مضمون داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار تحلیل داده مکس کیودا (MAXQDA) نسخه ۲۰۲۰ انجام شده است.

در همین راستا پس از تقطیع، پالایش و دسته‌بندی نمونه‌های انتخاب‌شده از کلان‌روندهای خبری رسانه‌های منتخب در سکوه‌های چهارگانه تولید و انتشار محتوای خبری فضای مجازی شامل اینستاگرام، تلگرام و ایکس (توییتر سابق) گزاره‌های اولیه به دست آمد. در گام بعدی به هر یک از گزاره‌ها برحسب زمینه رسانه‌ای، زمانی و گفتمانی آن‌ها یک برچسب توصیفی اختصاص یافت. در ادامه نیز برای اجرای گام‌های دوم و سوم (تحلیل و تفسیر) جداول برچسب‌های توصیفی مربوط به گام اول در نرم‌افزار مکس کیودا کدگذاری شد.

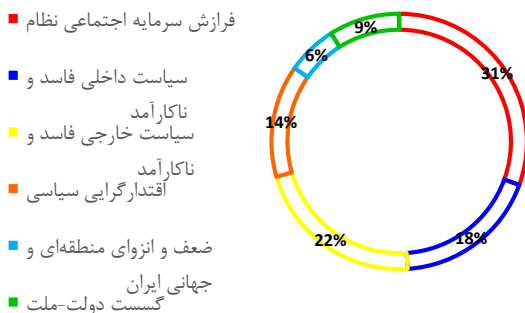
پس از پایان گام‌های کدگذاری و استخراج مضامین تحلیلی و تفسیری (کلان)، با استفاده از نرم‌افزار شبکه مضامین مستخرج از کل داده‌های پژوهش ترسیم و تشریح شد. در روند تحلیل مضمون، مطابق شیوه علمی مرسوم در روش‌های تحلیل کیفی متن، در فرایند پالایش پیوسته و مداوم و نیز تعامل پژوهشگر با داده‌ها، برخی از مضامین به‌طور چندباره حذف، اضافه، اصلاح و ادغام شده‌اند و از حیث سطوح مضامین نیز جابجایی‌هایی در سطح برخی از آن‌ها وجود داشته است. برای تأمین روایی بیشتر علاوه بر کاربست دقیق مراحل پژوهش، در طول پژوهش نیز، نتایج و فرایند انجام آن به سه تن از دانشجویان دکتری تخصصی حوزه‌های مرتبط با رسانه و سیاست عرضه شد.

۴. یافته‌های پژوهش

توزیع مضامین کلان در سکوی اینستاگرام ناهم‌سو، بیان‌کننده اهمیت مضامین سیاسی و امنیتی در این سکو است. این نکته نشان‌دهنده آن است که مضامین سیاسی و امنیتی به‌موازات مضامین فرهنگی و اجتماعی سهم بالایی از نمونه‌های سکوی اینستاگرام را به خود اختصاص داده‌اند و رسانه‌ها و رسانه‌گران ناهم‌سو، سهم بیشتری را در سبد اینستاگرامی خود به حوزه سیاسی و امنیتی قرار داده‌اند.

مضامین سیاسی و امنیتی اینستاگرام

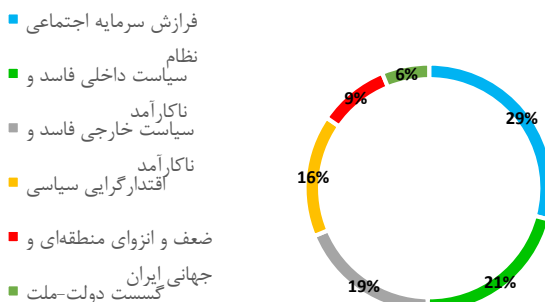

نمودار ۱: مضامین سیاسی و امنیتی اینستاگرام (منبع: یافته‌های پژوهش)

۴-۱. تحلیل داده‌ها و مضامین ایکس (تویتر سابق)

نگاه به وضعیت ایکس (تویتر سابق) نشان‌دهنده این است که در این سکو نیز مضامین سیاسی و امنیتی، جایگاه ویژه خود را دارند و طبیعی است که بخش قابل توجهی از مضامین فرهنگی مطروحه در ایکس (تویتر سابق) ناهم‌سو نیز رویکرد و رنگ و بوی سیاسی و امنیتی داشته باشد.

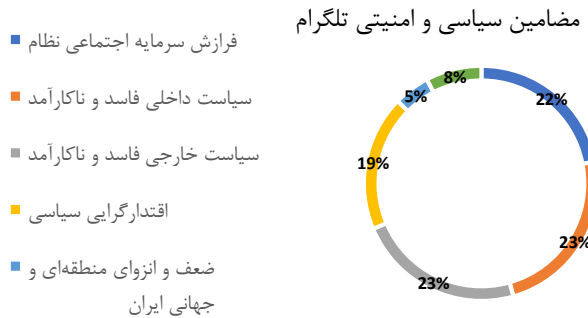
مضامین سیاسی و امنیتی تویتر

نمودار ۲: مضامین سیاسی و امنیتی ایکس (تویتر سابق) (منبع: یافته‌های پژوهش)

۲-۴. تحلیل داده‌ها و مضامین تلگرام

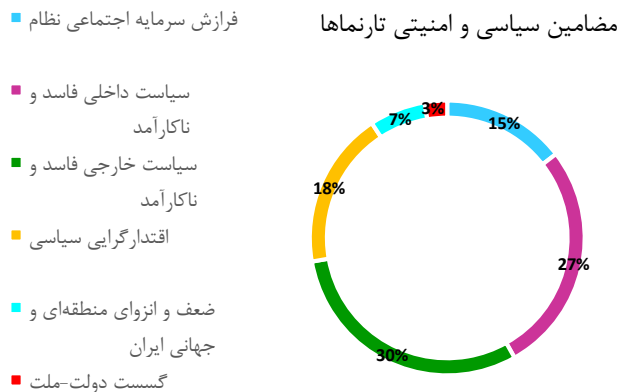
بررسی مضمونی تلگرام ناهم‌سو نشان‌دهنده آن است که غلبه محتوایی در این سکو نیز با موضوعات سیاسی و امنیتی است.

نمودار ۳: مضامین سیاسی و امنیتی تلگرام (منبع: یافته‌های پژوهش)

۳-۴. تحلیل داده‌ها و مضامین تارنماها

نمودار توزیع حوزه‌های موضوعی بازتاب یافته در تارنماهای فارسی‌زبان ناهم‌سو نشان‌دهنده آن است که مضامین سیاسی و امنیتی در تارنماها نیز سهم ویژه خود را دارند که شامل زیرمحتوای مختلفی می‌شود.

نمودار ۴: مضامین سیاسی و امنیتی تارنماها (منبع: یافته‌های پژوهش)

۴-۴. تحلیل داده‌ها و مضامین کلان مجموع سکوها

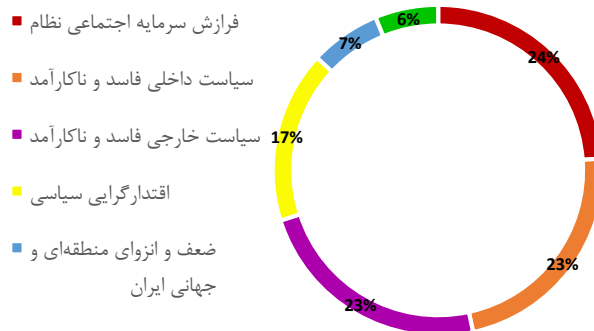
در حوزه سیاسی و امنیتی ۲۱ مضمون تحلیلی در قالب شش مضمون تفسیری کلان استخراج شده است.

جدول ۱: کدنامه مضامین تحلیلی و تفسیری (منبع: یافته‌های پژوهش)

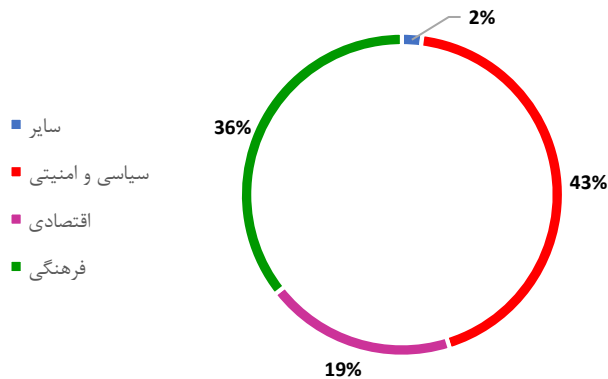
سیاسی و امنیتی
«فرازش» ^۱ سرمایه اجتماعی نظام
بی‌اعتمادی عمومی و مشارکت‌گریزی
دروغ‌گویی و پنهان‌کاری حاکمیتی
سرخوردگی و ناراضایتی فراگیر
تجمعات و اعتصابات صنفی و کارگری
محبوبیت پهلوی‌ها و سلطنت‌طلبان
سیاست داخلی فاسد و ناکارآمد
سیطره‌جویی و هژمونی سپاه
تملق و چاپلوسی نهادی
سوء مدیریت و ناکارآمدی فراگیر
قبیله‌گرایی سیاسی و اختلافات حاکمیتی
سیاست خارجی فاسد و ناکارآمد
تنش‌زایی پرهزینه با غرب
وابستگی به شرق
جنگ‌افروزی و مداخله‌جویی منطقه‌ای و جهانی
اقتدارگرایی سیاسی
مهندسی انتخابات
حذف و سرکوب امنیتی منتقدان و معترضان
حاکمیت دوگانه و دولت پنهان
امنیتی‌سازی مسائل کشور
ضعف و انزوای منطقه‌ای و جهانی ایران
تضعیف هم‌پیمانان منطقه‌ای و جهانی
برتری، قدرت‌یابی و هم‌افزایی دشمنان
گسست دولت-ملت
ناهم‌سویی مردم در سیاست خارجی
تحقیر و رعیت‌انگاری و نادیده‌انگاری مردم
گریز و تنفر عمومی از روحانیت

۱. استفاده نگارنده از واژه فرازش (معادل تصعید)، استفاده‌ای استعاره‌ای برای اشاره به سرعت بالای از بین رفتن سرمایه اجتماعی است. در فرایند فرازش یا تصعید، مواد جامد مستقیماً بدون این که به مایع تبدیل شوند، به گاز تبدیل و بخار می‌شوند که این فرایند از حالتی که مثلاً یخ از حالت جامد ابتدا به مایع و سپس به بخار تبدیل شود، سرعت بیشتری دارد.

مضامین سیاسی و امنیتی کل

مضامین کلان کل

نمودار ۵: مضامین سیاسی و امنیتی سکوها چهارگانه (منبع: یافته‌های پژوهش)

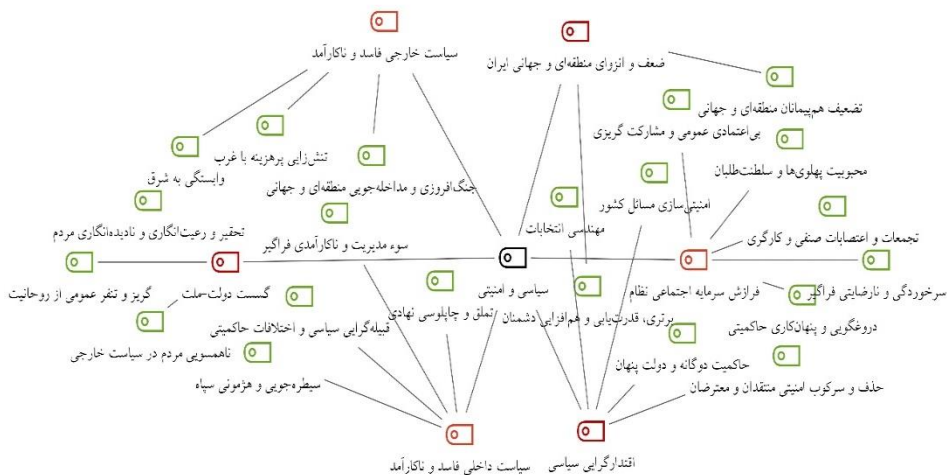
نحوه توزیع مضامین حوزه سیاسی و امنیتی درمجموع سکوها (تارنما، ایکس (تویتر سابق)، تلگرام و اینستاگرام) بیانگر این مطلب است که به ترتیب خبرهای با مضامین القای فرازش سرمایه اجتماعی نظام، فساد و ناکارآمدی سیاست داخلی و سیاست خارجی و اقتدارگرایی

سیاسی بیش از دوسوم محتوای خبری کارشده رسانه‌ها و رسانه‌گران ناهم‌سو را به خود اختصاص داده است.

۵-۴. شبکه مضامین

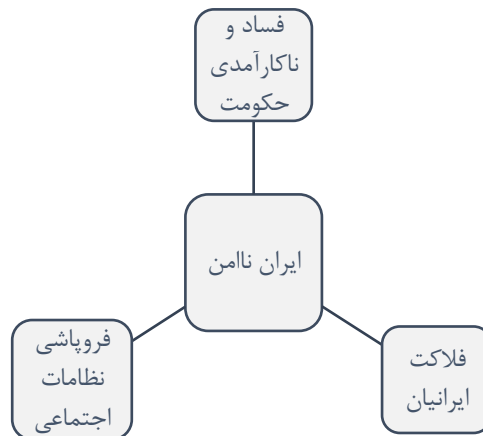
سیاسی و امنیتی

نمودار ۶: شبکه مضامین محورهای محتوایی سیاسی و امنیتی جنگ رسانه‌ای رسانه‌ها و رسانه‌گران ناهم‌سو (منبع: یافته‌های پژوهش)

۱-۵-۴. تشریح شبکه مضامین

با توجه به آنچه در شبکه مضامین کلان مستخرج از داده‌ها قابل مشاهده است و با توجه به مضامین زیرمجموعه آن، به‌طور خلاصه می‌توان چنین بیان کرد که نقطه تمرکز اصلی محورهای محتوایی کنشگری رسانه‌ها و رسانه‌گران ناهم‌سو در رسانه‌های اجتماعی، القا و بازنمایی فروپاشی نظام‌های اجتماعی ایران، فلاکت ایرانیان، ناامنی همه‌جانبه و فراگیر جامعه و فساد و ناکارآمدی حاکمیت در تمام سطوح آن، به‌عنوان آبر مضامین رسانه‌ای است.

نمودار ۷: مختصات مفهومی شبکه مضامین کلان (منبع: یافته‌های پژوهش)

۲-۵-۴. مضامین سیاسی و امنیتی

❖ فرازش سرمایه اجتماعی نظام

کلان‌مضمون فرازش سرمایه اجتماعی نظام، تقریباً مهم‌ترین مضمون در این حوزه به شمار می‌رود. این اهمیت هم از حیث دلالت‌های مضامین میانی زیرمجموعه آن است و هم از جهت سهم قابل توجه این مضمون در محتوای مربوط به حوزه سیاسی و امنیتی که شرح آن در جداول فصل تجزیه و تحلیل داده‌ها، گذشت.

طرح کردن فرازش اجتماعی نظام در رسانه‌های اجتماعی ناهم‌سو فارسی‌زبان از طریق تأکید بر مضامین سرخوردگی و نارضایتی فراگیر، دروغ‌گویی و پنهان‌کاری حاکمیتی، تجمعات و اعتصابات صنفی و کارگری، بی‌اعتمادی عمومی و مشارکت گریزی و محبوبیت پهلوی‌ها و سلطنت‌طلبان پیگیری می‌شود؛ بنابراین مضمون کلان مورد نظر بر این موضوع تأکید دارد که جمهوری اسلامی به سبب عوامل مختلف از جمله پنهان‌کاری و دروغ‌گویی حاکمیتی، با زوال سرمایه اجتماعی خود در نزد افکار عمومی مواجه شده است و این مسئله سبب بی‌اعتمادی گسترده و بی‌توجهی به مشارکت سیاسی و انتخاباتی مردم و سرخوردگی و نارضایتی فراگیر ایشان شده است و این نارضایتی و یاس ملی، خود را در قالب تجمعات و اعتصابات متعدد و

متنوع اقشار و صنوف مختلف و اقبال به سایر گفتمان‌ها مانند پهلوی‌ها و سلطنت‌طلبان (به‌عنوان بدیل جمهوری اسلامی) نشان می‌دهد و بدین‌صورت قابل اثبات است.

❖ اقتدارگرایی سیاسی

این مضمون نیز از مضامین مهم و اصلی حوزه سیاسی و امنیتی به شمار می‌رود. محورهای مرتبط با مضمون اقتدارگرایی سیاسی با برخی مضامین عمده پشتیبانی مفهومی می‌شوند که مضمون محوری آن سرکوب و حذف منتقدان و معترضان سیاسی جمهوری اسلامی در هر سطح و زمینه‌ای است که این سرکوب و حذف طیفی از برخورد سخت و حذف تا اعمال اراده و قدرت به‌صورت نرم مانند استفاده از ابزارهای حاکمیتی و ظرفیت‌های دولت پنهان و موازی مانند مهندسی فرایند انتخابات و امنیتی‌سازی مسائل مختلف کشور برای کنترل و سرکوب آسان‌تر را در برمی‌گیرد؛ بنابراین مهم‌ترین دلالت در مضمون اقتدارگرایی سیاسی آن است که جمهوری اسلامی از عموم معترضان و منتقدان مردمی و نخبگانی هیچ‌گونه نقد و اعتراضی را در هیچ سطحی بر نمی‌تابد و براین اساس برای ابراز نقد و اعتراض نیز، مجرای را به رسمیت نمی‌شناسد.

❖ سیاست خارجی فاسد و ناکارآمد

در مضامین خبری مرتبط با سیاست خارجی جمهوری اسلامی تأکید بر دو محور اصلی فساد سیاست‌های کلان جمهوری اسلامی در حوزه خارجی و ناکارآمدی این سیاست‌ها در تحقق و استیفای منافع ملی کشور است. رسانه‌ها و رسانه‌گران ناهم‌سو برای تقویت و تثبیت رسانه‌ای مضمون یادشده سه مضمون تنش‌زایی و تقابل پُررهزینه با غرب و به‌ویژه آمریکا، جنگ‌افروزی و مداخله‌جویی منطقه‌ای و جهانی و وابستگی نظام به شرق (روسیه و چین) را در دستور کار محتوایی خود قرار داده‌اند. براین اساس رسانه‌ها و رسانه‌گران ناهم‌سو تصویری از جمهوری اسلامی بازنمایی می‌کنند که با رویکردی جنگ‌افروزانه و مداخله‌جویانه در سطح جهانی و منطقه‌ای به تنش و تقابل با غرب و به‌ویژه آمریکا و اروپا برخاسته و در چهارچوب انتخاب چنین پارادایمی، برخلاف منافع مصالح ملی، دچار حالت شدت‌یافته‌ای از وابستگی و باج‌دهی و رابطه نامتوازن با روسیه و چین به‌عنوان قدرت‌های بزرگ شرقی شده است که این امر در نهایت منجر به دو خصیصه ناکارآمدی و فساد سیاست خارجی کشور شده است که در اثر آن،

علاوه بر آنکه عوایدی از روابط و مناسبات خارجی برای کشور حاصل نمی‌شود، بلکه هزینه‌های گزافی نیز بر عموم ملت تحمیل می‌شود.

❖ سیاست داخلی فاسد و ناکارآمد

رسانه‌ها و رسانه‌گران ناهم‌سو در محور سیاست داخلی نیز درصدد طرح و تأکید بر فساد و ناکارآمدی به‌عنوان دو ویژگی اصلی مدیریت و سیاست داخلی در کشور هستند. تأکید بر دو ویژگی یادشده نیز از طریق تمرکز بر مضمون ناکارآمدی و سوء مدیریت همه‌جانبه و فراگیر در کشور پیگیری می‌شود و با سه مضمون قبیله‌گرایی سیاسی و اختلافات حاکمیتی، سیطره‌جویی و هژمونی سپاه و تملق و چاپلوسی نهادی، حمایت مفهومی می‌شود. براین‌اساس، رسانه‌ها و رسانه‌گران ناهم‌سو در شبکه‌های اجتماعی این محور محتوایی را برجسته می‌سازند که سوء مدیریت کارگزاران جمهوری اسلامی و ناکارآمدی ساختارهای عمومی و تخصصی آن در تمام سطوح جاری است و این مطلب با مسائلی مانند رواج تملق‌گویی مدیران فرودست نسبت به مدیران ارشد و فرادست و نیز دخالت همه‌جانبه سپاه در تمام شئون اداره کشور و کنشگری قبیله‌گرایانه و ستیزه‌جویی معطوف به قدرت‌طلبی در میان گروه‌ها و دسته‌های سیاسی فعال، شکل وخیم‌تری به خود گرفته است.

❖ ضعف و انزوای منطقه‌ای و جهانی ایران

در کنشگری رسانه‌ای ناهم‌سو، برای بازنمایی ایران به‌عنوان یک کشور منزوی در منطقه و جهان و استقرار این معنا در ذهن افکار عمومی، محورهای خبری خود را به‌طور عمده در دو مضمون برتری جامع و همه‌جانبه رقبا و دشمنان منطقه‌ای و جهانی ایران و نیز ضعف روزافزون جبهه هم‌پیمانان جمهوری اسلامی در منطقه و جهان، پی‌ریزی کرده است. براین‌اساس روایت برآمده از این رسانه‌ها تمرکز بر این مطلب است که به دلایل متعدد - ازجمله جنگ‌افروزی و مداخله‌جویی جهانی و منطقه‌ای جمهوری اسلامی که در مضامین سیاست خارجی تشریح شد - کنشگری کشورهای رقیب و دشمن در تمام زمینه‌های نظامی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و رسانه‌ای در برابر جمهوری اسلامی و متحدان ضعیف آن به‌صورت منسجم و یکپارچه بوده و با همکاری و هم‌افزایی جمعی، امکان اعمال قدرت به شیوه مسلط و بلامنازع را بر جمهوری

اسلامی دارند که این فرایند سبب تبدیل ایران به یک کشور منفعل و به دور از مناسبات مختلف جهانی با ایجاد دشواری فزاینده برای عموم مردم شده است.

❖ گسست دولت-ملت

مضمون گسست دولت-ملت در رسانه‌ها و رسانه‌گران ناهم‌سو در قالب سه مضمون میانی تعقیب می‌شود. تأکید اصلی رسانه‌های مزبور در مضامین سه‌گانه تمرکز بر این نکته است که شکافی ژرف میان حاکمیت و مردم به وجود آمده است که عمده آن در اثر تحقیر مردم و رعیت‌انگاری ایشان از سوی حاکمیت و کارگزاران نظام در سطوح مختلف است که این مسئله به‌نوبه خود منجر به گریز و تنفر عمومی از روحانیت به‌عنوان متولیان اصلی جمهوری اسلامی شده است و مواردی مانند تفاوت‌های بنیادین نظر مردم و حاکمیت درباره سیاست خارجی و همراه نبودن نظر عموم مردم درباره جهت‌گیری‌های کلان سیاست خارجی، هم از دلایل وجود این شکاف است و هم از نتایج و پیامدهای آن.

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهاد

با توجه به مضامین تحلیلی و تفسیری حاصل از داده‌های کلان، روایت برساخته و برآمده از شبکه مضامین محتوایی رسانه‌ها و رسانه‌گران ناهم‌سو را می‌توان چنین خلاصه کرد که ایران امروز کشور و جامعه‌ای ویران، دچار فروپاشی در نظم سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی است که یک کشور به تمام معنا ناامن و بدون آینده را ترسیم می‌کند به‌نحوی که فردای این جامعه و این کشور با امروز و دیروز آن تفاوتی جز بحرانی‌تر شدن مسائل و شرایط ندارد و هرگونه چشم‌اندازی برای بهبود وضعیت و ارتقای جامعه و سرزمین ایران در هر سطح و ساحتی ممتنع است. این نتیجه برآمده از داده‌های رسانه‌ای در پژوهش حاضر، تقریباً مؤید و مکمل نتیجه بررسی داده‌های غیررسانه‌ای طاهری (۱۳۹۴) با رویکرد آینده‌نگرانه درباره جوانان در رساله دکتری خود است که جوانان تمایلی به تفکر درباره آینده‌های مرجح ندارند چراکه آینده هم‌اکنون آمده و در پیش‌روی آن‌ها قرار دارد و آینده همان است که ریشه در گذشته امروز دارد.

این چشم‌انداز تاریک و یأس‌آلود تولید، تقویت و تثبیت‌شده از سوی رسانه‌ها و رسانه‌گران ناهم‌سو، مخاطبان این رسانه‌ها را که بخش مهمی از افکار عمومی ایران را تشکیل می‌دهند، به

انتخاب محدود میان گریز و مهاجرت از ایران یا ماندن منفعلانه در شرایط یأس و اندوه فراگیر ملی و یا براندازی و تغییر فعالانه حکومت و جامعه ایران، سوق می‌دهد و درصدد ناامید کردن کامل آن‌ها است که مقابله با آن، نیازمند یک برنامه‌ریزی رسانه‌ای سریع، دقیق، قوی و کارآمد است.

۱-۵. مشکلات پژوهش

انجام پژوهش حاضر با برخی محدودیت‌ها، پیچیدگی‌ها و دشواری‌ها مواجه بود که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از:

- ❖ دشواری‌های گردآوری ازجمله در دسترس نبودن بخش مهمی از نسخه‌های الکترونیک مرتبط با داده‌ها؛
- ❖ حجم بالای داده‌های خام حتی پس از نمونه‌گیری به گونه‌ای که تعداد بسیار بالایی گزاره محتوایی و خبری در این پژوهش در گام‌های سه‌گانه تحلیل مضمون مورد واکاوی و تحلیل قرار گرفتند؛
- ❖ داده‌های تحلیل‌شده در این پژوهش مربوط به بازه زمانی یک‌ساله و در هر چهار سکوی پرمخاطب شبکه‌های اجتماعی و پیام‌رسان‌های فارسی‌زبان یعنی ایکس (توییتر سابق)، اینستاگرام، تلگرام و تارنماها بوده است که این موضوع به خودی خود سیر انجام پژوهش را به فرایندی طاقت‌فرسا مبدل کرد؛
- ❖ تنوع محتوای خبری گردآوری‌شده و جامعیت موضوعی آن‌ها و زمینه‌مند بودن گفتمانی این محتوا و اخبار.

۲-۵. پیشنهادهای پژوهش

- با توجه به مطالب این پژوهش، برخی پیشنهادهای کاربردی و پژوهشی زیر ارائه می‌شود:
- ❖ واکاوی عناصر محتوایی بازنمایی شده درباره جمهوری اسلامی ایران در شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی‌زبان در بازه زمانی یک‌ساله؛

- ❖ واکاوی رابطه میان مختصات افکار عمومی جامعه ایران و محورهای محتوایی جنگ رسانه‌ای دشمن؛
- ❖ استخراج مدل چرخه پیام رسانه‌ها و رسانه‌گران ناهم‌سوی فارسی‌زبان.

پیوست

نمونه کدهای اولیه (با تلخیص)

کد اولیه	منبع	متن گزاره
مخالفت با موسیقی / مخالفت با شادی	توییت	فیلم اعتراض یک روحانی به استفاده از موسیقی و حرکات موزون در جشن نوروز و ولادت امیرالمؤمنین ^(ع) در شهر بوشکان از توابع استان بوشهر
مخالفت با رقص	توییت	تصاویر کوتاه جلوگیری از رقص دختران کم‌تر از ۹ سال در یک معبر عمومی توسط بانویی محجبه
تعویق حقوق کارگران	توییت	عدم پرداخت حقوق به کارگران شرکت‌های مختلف در نقاط گوناگون کشور
عدم رسیدگی به مردم گلستان	توییت	سوءاستفاده عناصر پان‌ترک از فضای احساسی وقوع سیل در گلستان
زندانیان سیاسی در غزه	توییت	مانور خبری سلطنت‌طلب‌ها بر موضوع وجود زندانیان به اصطلاح سیاسی در غزه
بی‌توجهی مسئولان به مردم	اینستاگرام	حاشیه آفرینی در موضوع عدم حضور استاندار گلستان در کشور
وخامت حقوق بشر در ایران	اینستاگرام	سخنان رئیس ستاد حقوق بشر جمهوری اسلامی مبنی بر این‌که تعیین گزارشگر ویژه حقوق بشر برای جمهوری اسلامی اقدامی نامشروع و دغل‌بازی سیاسی است
وجود زندانیان امنیتی	اینستاگرام	برجسته‌سازی مریم اکبری منفرد از محکومان امنیتی سال ۸۸
اخلال منصب رهبری در ساختار اجرایی کشور	اینستاگرام	سخنان تاج‌زاده مبنی بر پیشنهاد ادغام سمت رهبری و ریاست جمهوری
خدمات رایگان به بیگانگان	اینستاگرام	ادعای ارسال مجانی پیاز ایران به عراق هم‌زمان با گرانی بی‌سابقه این محصول
بی‌توجهی به خواست افکار عمومی و مردم	تلگرام	مقایسه دو نوع رویکرد نسبت به افکار عمومی از طریق برجسته‌سازی احترام دولت به نظر مردم درباره عزل استاندار گلستان و بی‌تفاوتی مدیران صداوسیما به درخواست افکار عمومی درخصوص بازگشت فردوسی‌پور به برنامه نود
بی‌توجهی به مردم حادثه دیده	تلگرام	پاسخ اهانت‌آمیز رئیس‌مجلس به زن سیل‌زده با بیان «فعلاً که سالم هستید!»
غافل‌گیری مسئولان در برابر حوادث	تلگرام	کشته شدن دو کودک در پی وقوع سیل در اروندکنار
برخورد با کانال‌های غیر حاکمیتی کمک به مردم	تلگرام	اعلام مسدودشدن حساب سلب‌ریتی‌های جمع‌آوری‌کننده کمک به سیل‌زدگان توسط معاونت فضای مجازی دادستانی کل کشور

کد اولیه	منبع	متن گزاره
بی‌توجهی مسئولان نسبت به مردم	تلگرام	خبر ممنوع الخروجی مدیران خوزستان به نقل از استاندار در آستانه سیلاب
دخالت ایران در لبنان	تلگرام	اظهارات پمپئو درخصوص هم‌نظری مقامات لبنانی درخصوص حفظ قدرت به‌دور از مداخله‌گری ایران
خوشگذرانی مسئولان و بی‌توجهی نسبت به مردم	تلگرام	مقایسه حضور میدانی ترامپ برای کمک به آسیب‌دیدگان آمریکایی و سفر روحانی به قشم برای تفریح هم‌زمان با بحران استان‌های شمالی
بی‌توجهی مسئولان نسبت به مردم	تلگرام	توجیه مناف‌هاشمی درخصوص مسافرت خارجی با بیان نیمه تمام گذاشتن درمان جراحات شیمیایی جنگ به‌خاطر مردم و نداشتن کوتاهی نسبت به سیل اخیر
معیشت مردم قربانی منافع جناحی	سایت	اظهارات فلاح‌پیشه درخصوص زمینه‌سازی عده‌ای برای کاسبی تحریم از طریق مخالفت با لوائح FATF
استفاده ابزاری از کارگزاران/ قربانی کردن کارگزاران	سایت	قربانی شدن استاندار گلستان برای دولت در قبال بی‌تدبیری در مدیریت بحران استان‌های شمالی
سوء مدیریت در سیل	سایت	اذعان وزیر کشاورزی به خسارت ۵۰۰ میلیارد تومانی سیل اخیر به کشاورزی استان گلستان
برخورد با کانال‌های غیر حاکمیتی کمک به مردم	سایت	اعلام مسدود شدن حساب سلبریتی‌های جمع‌آوری کننده کمک به سیل‌زدگان از طریق معاونت فضای مجازی دادستانی کل کشور
بی‌توجهی مسئولان به مردم	سایت	خبر ممنوع‌الخروجی کلیه مدیران خوزستان به نقل از استاندار این شهر در آستانه سیلاب احتمالی در خوزستان

فهرست منابع

- احمدزاده کرمانی، روح الله (۱۳۸۸). *درآمدی بر ماهیت‌شناسی جنگ نرم پس از انقلاب اسلامی*. فصلنامه مطالعات بسیج. سال دوازدهم. شماره ۴۳.
- تیموری، شراره (۱۳۹۲). *تبیین و بررسی شاخص‌های روش تحقیق کاربردی در طراحی صنعتی*. نشریه هنرهای زیبا و هنرهای تخصصی. دوره ۱۸، شماره ۴.
- جین، آر.کی و تریان‌دیس، اچ سی (۱۳۸۱). *مدیریت بر مدیریت ناپذیر*. تهران: مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاع.
- حاتمی‌راد، منصور (۱۳۸۶). *جنگ رسانه‌ای*. فصلنامه پیام. شماره ۸۵.
- خاشعی، وحید (۱۳۸۹). *درآمدی بر سیاست‌های رسانه‌ای مقابله با جنگ نرم*. فصلنامه رسانه. سال بیستم. شماره ۲.
- رضایی، علی‌اکبر و زهره‌ای، محمدعلی (۱۳۸۹). *افکار عمومی و شیوه‌های سنجش آن در جنگ روانی*. تهران: انتشارات بین‌المللی گاج.
- سلیمانی، رضا و هراتی، محمد جواد (۱۳۹۴). *نظریه «بازنمایی» و انگاره‌های معنایی گفتمان رسانه‌ای آمریکا از اسلام و ایران*. جستارهای سیاسی معاصر. سال ششم. زمستان. شماره ۴.
- سلیمی، حسین و وهاب‌پور، پیمان (۱۳۹۷). *تئوپلماسی؛ بازنمایی سیاست خارجی ایران در توییت‌ر*. مطالعات رسانه‌های نوین. سال چهارم. تابستان. شماره ۱۴.
- طاهری دمنه، محسن (۱۳۹۴). *بررسی تحلیلی تصاویر آینده جامعه ایرانی در ذهن جوانان تحصیل کرده کشور براساس روش تحلیل لایه‌ای علی (CLA)*. رساله دکتری آینده‌پژوهی دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران.
- فرهنگی، علی‌اکبر و ابطحی، عطاءالله (۱۳۹۲). *آینده مدیریت رسانه و مدیریت رسانه‌های آینده*. فصلنامه آینده‌پژوهی مدیریت. سال دوم. شماره ۲.
- ماه‌پیشانیان، مهسا (۱۳۸۹). *جنگ نرم در فضای رسانه و سایبر: بررسی تطبیقی جنگ نرم آمریکا علیه ایران در عرصه رسانه‌های سنتی و نوین*. ویراستار موسی بشیر. تهران: علیا
- محمدپور، احمد (۱۳۹۷). *ضد روش: زمینه‌های فلسفی و رویه‌های عملی در روش‌شناسی کیفی*. قم: لوگوس.

منوچهری، مریم (۱۳۹۱). *بازنمایی ایران در سایت شورای روابط خارجی آمریکا*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه صداوسیما جمهوری اسلامی ایران.

مهدی‌زاده، محمد (۱۴۰۰). *رسانه‌ها و بازنمایی*. تهران: دفتر مطالعات و توسعه رسانه‌ها.

مهدی‌زاده، محمد (۱۳۸۷). *رسانه‌ها و بازنمایی*. تهران: دفتر مطالعات و توسعه رسانه‌ها.

نقیب‌السادات، سید رضا و قصابی، فاطمه (۱۳۹۱). *ساختار و طراحی شبکه‌های اجتماعی تحلیل محتوای ساختار و طراحی شبکه‌های اجتماعی ایرانی و غیرایرانی*. نشریه مطالعات توسعه فرهنگی-اجتماعی. دوره ۱، شماره ۳.

واعظی نژاد، محمد و سروری، حامد (۱۳۸۹). *مطالعه تطبیقی رصدخانه‌های علم و فناوری جهان و ارائه الگوی پیشنهادی*. چهارمین کنفرانس ملی مدیریت تکنولوژی ایران. انجمن مدیریت تکنولوژی ایران، پارک فناوری پردیس، دانشگاه علامه طباطبائی^(ره) و سازمان صنایع هوا فضا.

References

- Braun, V. and Clarke, V. (۲۰۰۶) *Using thematic analysis in psychology*. Qualitative Research in Psychology, ۳ (۲). pp. ۷۷-۱۰۱.
- Castells, Manuel (2010). *The Information Age: Economy, Society, and Culture, Volume 3, End of Millennium*. Uk: Blackwell.
- Cavelty, Dunn M. (2010). *Cyber-security*. In P. Burgess (Ed.), *The Routledge handbook of new security studies*. London: Routledge.
- Cuhls, K. E. (2020). *Horizon Scanning in Foresight—Why Horizon Scanning is only a part of the game*. Futures & Foresight Science, 2(1), e23.
- Höijer, B. (2011). *Social representations theory: A new theory for media research*. Nordicom review, 32(2), 3-16.
- Liaropoulos, A. N. (2017). *Cyberspace Governance and State Sovereignty*. In *Democracy and an Open-Economy World Order* (pp. 25-35). Springer, Cham.
- Lister, Martin & others (۲۰۰۹). *New media: a critical introduction*. Oxon: Routledge.